

روز اسکان بشر

۱۳ مهر ماه ۱۳۹۴

فضای عمومی در ایران - زنان و جوانان

گیتی اعتماد

- **مفهوم فضای عمومی:** فضائی باز یا بسته و در دسترس عموم مردم که برای فعالیتهای فردی و جمعی به آنجا می‌روند با مالکیت عمومی یا خصوصی
- **از نظر شهرسازان:** هر فضائی که در دسترس عموم باشد (خیابان، بازار و غیره)
- **از نظر جامعه‌شناسان:** فضائی که در آن کنش اجتماعی روی دهد (معاشرت، تبادل اطلاعات، استراحت و غیره)

- **مفهوم حوزه عمومی (همگانی)**

تعریف هابرماس: حوزه‌ای که در آن افکار عمومی با به کارگیری خرد انتقادی و قضاوت عقلانی شکل می‌گیرد

- **ارکان حوزه عمومی (همگانی):**

مطبوعات، محافل روشنفکری، تشکلهای صنفی

فضاهای عمومی در ایران

□ فضاهای عمومی دوران ما قبل مدرن

- بازار و متعلقات آن (سراها، کارگاه‌ها، دکان‌ها و غیره)
 - مکان‌های مذهبی
 - قهوه خانه‌ها
 - دارالحکومه
 - حمام‌های عمومی
 - مدارس
 - معابر و میادین
 - زورخانه
 - باغ‌های نیمه عمومی و خصوصی
 -
-

□ فضاهای عمومی دوران معاصر

- خیابان‌ها
 - پارک‌ها
 - میادین
 - رستوران‌ها، کافی شاپ و غیره
 - کافی نت
 - فرهنگسراها
 - ورزشگاه‌ها
 - نمایشگاه‌ها
 - موزه‌ها
 - سینما
 - سالن‌های کنسرت و تاتر و غیره
- (هر چند فضاهای سنتی جز معدودی، کماکان به حیات خود ادامه می‌دهند)
-

□ جدایی فضاهای عمومی بر حسب جنسیت:

■ فضاهای عمومی مردانه: (دوران سنتی) در ایران

- قهوه خانه‌های
- زورخانه
- مدارس و مکاتب مذهبی
- حمام‌های مردانه

■ فضای عمومی زنانه (دوران سنتی) در ایران

- مکاتب
 - مجالس مذهبی زنانه
 - حمام‌های زنانه
-

□ فضاهای عمومی مردانه (دوران مدرن بعد از انقلاب) در ایران

- ورزشگاه‌ها (غیر از ورزشگاه‌های زنانه)
- مدارس پسرانه
-

□ فضاهای عمومی زنانه (دوران مدرن بعد از انقلاب) در ایران

- پارک‌های زنانه
 - کنسرت‌های زنانه
 - مدارس دخترانه
 - دانشگاه‌های زنان
 -
-

□ مشکلات زنان و جوانان در کاربرد فضاهای عمومی:

- تک جنسیتی شدن بعضی از فضاهای عمومی (ورزشگاه‌ها و غیره)
 - فضاهای عمومی تک جنسی سنتی
 - عدم امکان برخورد و تعامل اجتماعی جوانان (دختر و پسر) با یکدیگر و نیز زنان و مردان – تک بعدی شدن آگاهی‌ها، فرهنگ
 - عدم امکان فعالیت‌های جمعی شادی آور در فضاهای عمومی
 -
-

• تمهیدات و تلاش جوانان و زنان برای کاربرد فضاهای عمومی تک

جنسیتی و ایجاد تعامل اجتماعی:

- تغییر لباس و تغییر جنسیت

- استفاده فراوان از فضا مجازی

- زیر زمینی کردن بعضی از فعالیت‌ها (کنسرت‌ها و غیره)

-

• جمع بندی:

- زندگی خصوصی خصوصی تر شده و زندگی عمومی، عمومی تر در نتیجه اشتراک فضای بین فضای عمومی و خصوصی کم رنگ تر گردیده است.
 - بارواج و اشاعه زندگی آپارتمانی فضاهای نیمه خصوص (پذیرائی، سرسرا) کمتر و نیاز به فضاهای نیمه عمومی بیشتر (رستوران‌ها، سالن‌های پذیرائی و غیره)
 - ورود اتومبیل (زندگی ماشینی) به زندگی موجب کاهش پیاده‌روی و در نتیجه تغییر عملکرد خیابان از یک نقطه ملاقات و برخورد به مسیری سریع برای عبور ماشین
 - جوانان و نوجوانان کمتر به سرگذر محله رفته و اغلب به حضور در نقاط دورتر و عمومی تر (شلوغ‌تر یا دور از چشم آشنایان، مراکز خرید بزرگ، رستوران‌های شلوغ) راغب هستند
-

- فضاهای عمومی طبقاتی شده‌اند و فضاهای خاص هر طبقه به وجود آمده است برخلاف گذشته که بازار متعلق به همه بود در مساجد همه اقشار با هم حضور می‌یافتند. هر طبقه رستوران، پارک، مرکز خرید و مساجد خود را دارند.
 - حضور در مراسم مذهبی در شهرهای بزرگ و محلات مرفه تغییر یافته است مراسم مذهبی به وسیله‌ای برای ملاقات، نمایش و مانند آن در آمده است (تکیه‌های موقت محل ملاقات پذیرایی و حضور نمادین با شمع و لباس‌های خاص است)
 - با متمرکز شدن دولت مرکزی، نقش دولت در ایجاد، اداره و کنترل فضاهای عمومی بیشتر شد (پارک‌ها، فرهنگ‌سراها و..)
 - فضاهای عمومی مانند مسجد و بازار موجب شکل‌گیری تقاضای حقوق فردی، اجتماعی و سیاسی شد.
 - رسانه‌های جدید نظیر رادیو، تلویزیون، ویدئو بخشی از زندگی عمومی را به فضای خصوصی کشاند
-

پایان
